

ÚJ TECHNIKUSKÉPZÉSI FORMA

Szakmai közvéleményünk évek óta sürgeti a technikusképzés átszervezését, hatékonyabbá tételét. E törekvés egyik eredményeként jött létre az a képzési forma, amelyet a művelődési miniszter 16/1984. (IX. 12.) MM. sz. rendelete alapján elindítottunk és először az 1984/85-ös tanévben megvalósítottunk. Olyan oktatásról van szó, amely egyelőre még párhuzamosan fut a „hagyományos” technikusminősítő vizsgára való felkészítéssel és amelytől alaposabb szakképzettség, jobb eredmények biztosításának lehetőségeit várjuk.

A MÉM 1984-ben kiadta az érettségizett dolgozók egyéves technikusképzésének nevelési és oktatási tervét, mely szerint a képzés célja, „hogy a szakközépiskolák nevelő-oktató munkáját továbbfejlesztve, olyan általános műveltségű, szocialista szellemű, korszerű szakmai képzettséggel rendelkező szakembereket neveljen, akik képesek az erdőművelés és erdőhasználat munkahelyi szintű felelős irányítására. Továbbá képesek a termelési, üzemeltetési folyamatok előkészítésében, lebonyolításában részt venni, valamint képesek a kutatási, fejlesztési munkákban — a szakmunkásnál nagyobb, de mérnöki felkészültséget nem igénylő részfeladatok önálló elvégzésére, nagyobb szakmai igényű fizikai munkakörök ellátására.”

Hangsúlyozni kívánom, hogy a képzés a szakközépisolai képzésre épül, az érettségi vizsga után valósul meg. Ennek ismeretében a cél érdekében a tanterv szerint a technikusképzés feladata, hogy:

- „— továbbfejlessze a rendszerszemléletet;
- kiegészítse és elmélyítse a fatermesztés és fafeldolgozás terén a termelőeszközök, gépek és berendezések használatára és üzemeltetésére vonatkozó ismereteket;
- nyújtson vezetési és szervezési ismereteket.”

Ezek a célkitűzések, ha nem is szó szerint, de tartalmukban megegyeznek az eddig folyt technikusminősítés céljaival, az új szervezeti forma, a rendelkezésre álló megnövekedett oktatási idő azonban joggal kecsegtet jobb eredményekkel. Nem várhatjuk ettől az oktatási formától sem, hogy az új technikuskok „naprakész” emberek legyenek és a képesítővizsga után már az első napokban hiba nélkül lássák el a középkaderek legnehezebb feladatait is. Azt azonban mindenképpen szeretnénk elérni, hogy az iskolából kikerülő kezdő erdőszaktikusok alaposabb ismeretekre támaszkodva, az eddiginél rövidebb idő alatt megszerezhessék a szükséges üzemi tapasztalatokat és képesek legyenek a munkahelyi feladatok ellátásának irányítására.

Kik jelentkezhetnek az új típusú technikusképzésre? — A rendelkezések értelmében feltétel az erdőszaktikus szakközépisolai érettségi, illetve érettségi-képesítő bizonyítvány. Meg kell felelni a szakma egészségügyi követelményeinek, a sorköteleesként jelentkezőknek rendelkeznie kell az illetékes területvédelmi és hadkiegészítő parancsnokság hozzájárulásával. Az első év tapasztalatai szerint ez utóbbi feltétel okozta a legnagyobb gondot mind a jelentkezőknek, mind az iskolának.

Nem volt könnyű az amúgy is szűkös kollégiumunkban a szállás, évszázados épületeinkben a tantermi és oktatástechnikai feltételek biztosítása. Sok kérdés csak a tanév folyamán tisztázódott. Ilyenek pl. a tanulók beszámolási kötelezettsége, vagy a vizsgarend és az ehhez kapcsolódó iratkezelési szabályok. E



Erdészek műhelygyakorlata

nehézségek miatt 1984 októberében csak egy osztályt tudunk indítani 37 fővel. A következő évben remélhetőleg nagyobb lehetőségeket tudunk biztosítani, amihez kérjük és várjuk mind a szakma, mind pedig a felettes hatóságaink támogatását.

Egyelőre megoldatlan a tankönyv kérdése is. Jelenleg a technikusminősítő tanfolyam jegyzetét használjuk, kiegészítve a szakirodalom legújabb és legfontosabb ismereteket tartalmazó kiadványaival. Felhasználjuk az újabb szabványokat, különböző MÉM kiadványokat. Vezetési és szervezési ismeretektől a régebbi jegyzet kiegészítéseként újabb összeállítás készült, amely tartalmazza az üzemszervezésben beállt változásokat és a megváltozott jogi kereteket. Mindezek ellenére szükségesnek látszik, hogy erre a képzési formára is külön tankönyveket készítsünk.

A szakközépiskolák bevezetése óta a technikusképzés arra a kétéves gyakorlatra épült, amit a fiataloknak az érettségi és a minősítő vizsga közötti időben üzemben kellett eltölteniük. Erre a gyakorlatra épül az a mindössze háromszor egyhetes konzultáció, amelynek célja a korábban szerzett elméleti ismeretek rendszerezése és az újabban szerzett gyakorlati ismeretek összehangolása lett volna. A kétéves, üzemeknél eltöltött gyakorlat azonban nem váltotta be a hozzáfűzött reményeket, mert az erdőgazdaságok és a termelőszövetkezetek — érthetően — nem voltak ilyen feladatokra felkészülve.

Az újabb képzési formában a képzési idő jelentősen megnövekszik, a korábbi három héttel szemben itt tízszer egy hetes időtartamú konzultációra

van lehetőség. Órákban kifejezve ez azt jelenti, hogy a kb. 90 órás hagyományos felkészítéssel szemben, most 300 óra áll rendelkezésünkre. Ebben a 300 órában vannak gyakorlati foglalkozások is, amelyek a korábbi 30-ban nem voltak. Igaz, hogy az újabb képzési formának nem feltétele az üzemi gyakorlat. Akár az érettségi után, azonnal lehet jelentkezni. Ez kétségtelenül hátrány, de reméljük, megtérül az alaposabb elméleti szaktudásban, ami elősegíti, meggyorsítja a gyakorlatba való beilleszkedést. Ugyancsak ezt a hátrányt ellensúlyozzák a képzésbe beépített gyakorlatok, amelyek jól szervezett körülmények között, az elméleti ismeretek közé gondos pedagógiai mérlegeléssel beillesztve kerülnek lebonyolításra. Joggal várjuk, hogy rövidebb idő alatt is sokkal hatékonyabb tapasztalatszerzést biztosítsanak a leendő technikusoknak, mint amilyen hatékonyságot a korábbi üzemi gyakorlat biztosítani tudott. Többségüket a Tanulmányi Állami Erdőgazdaság és a Nyugatmagyarországi Fagazdasági Kombinát üzemi területein tartjuk meg.

Az új technikusképzési forma a négy éves szakközépiskola után egy éves levelező tagozatú képzést jelent, egy ötödik tanévet, amelyet a tanulók munka mellett végeznek. (Nem azonos a nappali tagozaton 1985 őszén induló öt éves technikusképzéssel.) Ez alatt a négy év alatt megszerzett ismeretek kiegészítése, rendszerezése és magasabb szintre emelése folyik. Az oktatott tantárgyak és azok aránya az óratervből látható.

Óraterv

Tantárgyak	Heti óraszám	Összes óraszám (26 hétre)
Erdőműveléstan	2 óra	52 óra
Erdőhasználat	2 óra	52 óra
Fafeldolgozási alapismeretek	2 óra	52 óra
Vezetési és szervezési ismeretek	4 óra	104 óra
Összes óraszám	10 óra	260 óra
Szakmai gyakorlat		kb. 42 óra

Ebből az óratervből első látásra kitűnik, hogy a vezetési és szervezési ismeretekre akkora idő fordítható, mint a két fő tárgyra összesen. Ha figyelembe vesszük, hogy az erdőműveléstan és erdőhasználat, mint a két legfontosabb szaktárgy (ezek a képesítővizsga tárgyai), bővítése és mélyítése elengedhetetlenül fontos feladat, valamint a gyakorlati oktatás a már előbb említettek miatt különösen fontos szerepet kap, akkor ezt az óraszámot túlzottnak érezzük. Ez a tantárgy, amely gazdasági ismereteket, a vezetéstudományi ismereteket, a vállalati termelési rendszerrel kapcsolatos ismereteket és az ezekhez fűződő jogi alapokat tanítja, nélkülözhetetlen egy középvezető számára. A tanterv által megszabott keretek között igyekszünk olyan fontos gyakorlati témákkal kiegészíteni a tananyagot, mint például az erdőtervek készítésének és üzemi használatának legújabb tudnivalói, vagy a számítógép alkalmazásának lehetőségei az üzemszervezésben. Az oktatott tantárgyak közül egyébként is ez az ismeretanyag az, amelyik legjobban igényeli a folyamatos átdolgozást, hiszen a vállalati jog adta keretek és a gazdasági szabályozók szinte napról napra változnak.

Az erdőhasználat tanításában, a szakközépiskolai tanulmányokra építve már azok az ismeretek kapják a legnagyobb hangsúlyt, amelyek képessé teszik a technikusokat a munkahelyi tevékenység megszervezésére. Így fokozott

figyelmet fordítunk a fahasználati munkarendszerek alaposabb megismerésére, a fahasználat tervezésére és végrehajtásának megszervezésére.

Az erdőműveléstanban talán túlzott hangsúlyt kaptak a vadgazdálkodási, üdülési és tájvédelmi célú erdők és fásítások. Mivel a szakközépiskolai oktatásban ez a tantárgy szenved a legnagyobb időhiányban, szükségesnek véljük a legkorszerűbb csemetetermesztési, erdősíntési, erdőnevelési és erdővédelmi ismeretek felelevenítését és alaposabb elemzését a technikusképzésben.

A fafeldolgozási alapismeretek oktatásának a célja, hogy a tanulók a ki-termelt faanyag elsődleges feldolgozásában is jártasságot szerezzenek. Ez nemcsak azért előnyös, mert a végzettek megállhatják a helyüket a fagyártmány-és fűrészüzemekben, hanem azért is, mert ez kiváló támpontokat és tapasztalatokat ad a faanyag felkészítéséhez.

Az első év tapasztalatai alapján fel kell figyelni arra is, hogy szükséges a legfontosabb alapismereteket (pl. dendrológia, társulástani ismeretek) rövid felidézése és folyamatos szintentartása. Ha nagyon röviden is, de a gyakorlati foglalkozások keretein belül erre is időt kell fordítani.

Az első képesítő vizsga eredményei és tapasztalatai is azt mutatják, hogy a jövőben kiemelten kell kezelni a szakmai gyakorlatok oktatását. Minden lehetőséget meg kell ragadni arra, hogy a tanulók megtanulják tudásukat alkalmazni. Úgy tűnik, kiválóan alkalmasak erre a tanulmányutak, amelyeken a fiatalok nagyon sok tapasztalatot gyűjthetnek. Különösen akkor vezetnek ezek jó eredményhez, ha a látottakat megfelelő elemzéssel kiegészítve kapcsoljuk az elméleti ismeretanyaghoz.

A tanulók ismeret- és tapasztalatszerzési lehetőségének bővítése érdekében a somogyisítvai Erdőgazdasági Szakmunkásképző Iskola és a Tanulmányi Állami Erdőgazdaság együttműködésével, fakultatív jelleggel lehetőséget biztosítottunk az első tanévben, hogy megszerezhessék a motorfűrész-kezelő betanított munkás bizonyítványt. E bizonyítvány birtokában iskolánkban vizsgát tettek a lakott területi és műtárgyvédelmi fakitermelés szabályairól, így az is lehetővé vált számukra, hogy kisipari tevékenységben folytathassanak fakitermelési munkákat.

A tanév rendjére, a követelmények meghatározására, a tanulók előrehaladásának elbírálására a dolgozók szakközépiskolájának rendtartása érvényes, melyet a levelező tagozatú oktatásban már régebben alkalmazunk. Ennek szabályai szerint a tanulóknak évközben két alkalommal kell úgynevezett beszámolón számot adni tudásukról. A tanév teljes anyagának elsajátítását az év végi osztályvizsgán ellenőrizzük. Akik ezeken a beszámolókon megfeleltek, vehetnek csak részt a képesítő vizsgán. Ennek során a technikusjelöltek erdőműveléstanból írásban és szóban, erdőhasználatból szóban vizsgáznak. Itt már nemcsak az elmúlt tanév ismeretanyagát kérdezzük, hanem az egész középfokú szakmai ismeretanyag elsajátításának fokát vizsgálja a vizsgabizottság az említett két tárgyból.

A vizsgáknak ez a rendje lehetőséget ad a tanulók munkájának folyamatos ellenőrzésére és garancia a képesítő vizsgára való jobb felkészülésükre.

A tanulóknak járó kedvezmények vonatkozásában ugyanazok a rendelkezések a mérvadók, amelyek a távábbtanuló dolgozók levelező tagozati középiskolai tanulmányaira vonatkoznak. Meg kell jegyezni, hogy a munkáltatók minden lehetőséget megadnak a fiatal, szakközépiskolát végzett erdészeknek. Az erdőgazdaságok jó hozzáállását bizonyítja, hogy a konzultációkhoz szükséges nem kevés szabadidőt biztosították a hallgatók számára. Tisztázatlan az a kérdés, hogy a konzultációkhoz szükséges mintegy 50 munkanapot kivevő szabadidőre kapjanak-e a tanulók valamilyen fizetést. A jelenleg érvényben

levő rendelkezések szerint a vállalat erre nem köteles, bár tanulóink többsége a tanulmányi szabadsághoz hasonlóan erre az időre is megkapja átlagkezesét. A hagyományos technikusképzésben a FAGOK állásfoglalása szerint a tanulók a három hét konzultációs időre megkapták ezt. Az erdőgazdaságok többsége továbbvitte ezt a gyakorlatot az újabb technikusképzésre is, bár kétségtelen, hogy a megnövekedett konzultációs idő nagyobb anyagi terhet jelent a munkáltatónak. Mivel technikusjelöltjeink nemcsak saját érdekükből folytatják tanulmányaikat, hanem szakmai tudásuk növelésével az erdőgazdaságok és egész szakmánk érdekét is közvetlenül szolgálják, méltányosnak tartanánk, ha valamennyi vállalat egységesen megadná technikusjelöltjeinek ezt a támogatást. Jó volna, ha ez ügyben szakhatóságunk és egyesületünk is állást foglalna.

Az új technikusképzési forma a szakma igényéből fakadóan jött létre. Az első konkrét megnyilvánulása annak a közös törekvésünknek, amely a technikusképzés reformálására irányul. Kétségtelen, hogy ebben az irányzatban nagyon sok vélemény ütközik még ma is. Vannak akik másként képzelték vagy képzelik a helyzet megoldását. Az is biztos, hogy e körül a gyorsan kialakult technikusképzési forma körül sem ültek még el a viták.

Véleményem szerint most a legfontosabb feladat, hogy mindannyian, akik a szakmai képzésért tenni kívánnak vagy tenni tudnak, összefogjanak annak érdekében, hogy a rendelkezésre álló lehetőségeket maximálisan kihasználva minél magasabb szintre emeljük középfokú szakembereink képzésének színvonalát.

OBERMAYER GYÖRGY

NÉHÁNY GONDOLAT A TANULMÁNYI ÁLLAMI ERDŐGAZDASÁG SZEREPÉRŐL A SZAKOKTATÁSBAN

A hazai és külföldi szakirodalom az elmúlt években egyértelműen állapítja meg, hogy a mezőgazdasági szakoktatás minden szintjén erőteljes törekvés tapasztalható az elmélet és a gyakorlat egységének megteremtésére. Ezekben olyan következtetés, ill. általánosítás is található, hogy a gyakorlati oktatás aránya és színvonala kihat az egész oktatás színvonalára és meghatározza annak értékét. Több külföldi konkrét példa is bizonyítja, hogy *minél alacsonyabb színvonalú az oktatás, annál kisebb benne a gyakorlat aránya.*

A gyakorlati oktatás során elsajátítandó készségek, jártasságok és ismeretek az oktatás különböző fokozataiban különbözőek. Nagyfokú általánosítással elmondható, hogy

- az alsófokú gyakorlati oktatás feladata az, hogy a tanulók elsajátítsák az egyes munkafogásokat, s azok alkalmazását,
- a középfokú iskolák gyakorlatain az oktatás célkitűzése a munkafolyamatok gyakorlása mellett bizonyos szervezési és vezetési készségre is szert tenni, amíg
- a felsőfokú oktatáshoz kapcsolódó gyakorlatok feladata megismertetni az üzemvezetés és üzemszervezés gyakorlati fogásait, azok önálló alkalmazásának mértékéig.

Mindhárom szinten ugyanakkor megkívánható, ill. elvárható a szinteknek megfelelő konvertálható szakismeret, szakemberképzés. A gyakorlati oktatás